

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Πτώχευση 1893**
- β. Δικαίωμα Καθολικής ψηφοφορίας**
- γ. Μακεδονική Επιτροπή**

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

- 1. Τα ελληνικά ατμόπλοια το 1890 ανέρχονταν σε αριθμό τα:**
 - α. 191
 - β. 312
 - γ. 121
 - δ. 97
- 2. Η Τράπεζα της Ελλάδος άρχισε τη λειτουργία της το:**
 - α. 1927
 - β. 1928
 - γ. 1929
 - δ. 1930
- 3. Φορείς της πατρωνίας στη Στερεά Ελλάδα το 1715 – 1821 ήταν οι:**
 - α. πλοιοκτήτες
 - β. μεγαλοαρματολοί
 - γ. πρόκριτοι
 - δ. κλέφτες
- 4. Ο Δηλιγιάννης υποστήριζε ένα κράτος:**
 - α. δικαίου
 - β. εκσυγχρονισμού
 - γ. κοινωνικής αλληλεγγύης
 - δ. απολυταρχικό

5. Στη δεύτερη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων – ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα:

- α. του καθορισμού των προϋποθέσεων για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη.
- β. των όρων εκλογής βουλευτών.
- γ. της στελέχωσης του δημοσίου.
- δ. της αποκατάστασης του προσφυγικού στοιχείου.

Μονάδες 10

B1. Να αιτιολογήσετε γιατί:

- α. Το κόμμα των Φιλελευθέρων ήταν σε μεγάλο βαθμό, ως προς τη δομή του, προσωποπαγές;
- β. Η Σύρος αναδείχθηκε ως σημαντικό ναυτικό κέντρο κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης (1821 – 1827).
- γ. Οι ντόπιοι Συριανοί αντέδρασαν στην προσέλευση των προσφύγων στο νησί τους κατά την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης.

Μονάδες 12

- B2. α)** Ποια ήταν τα βασικά χαρακτηριστικά του ρωσικού κόμματος;
β) Ποιο από τα τρία πρώτα ελληνικά κόμματα ονομάστηκε «εθνικό» και για ποιο λόγο;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ Β

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τα στοιχεία των κειμένων και του πίνακα να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α) Ποια ήταν η στάση των Ελλήνων της διασποράς απέναντι στο ελληνικό κράτος τη δεκαετία του 1870 και ποιοι παράγοντες την καθόρισαν; (12 μον.)
- β) Πώς εξηγείται η οικονομική συμπεριφορά των ομογενών κεφαλαιούχων προς το ελληνικό κράτος στις αρχές του 20ου αιώνα; (13 μον.)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η μεγάλη επενδυτική δραστηριότητα άρχισε μετά τη χρηματιστηριακή κρίση του 1871 – 1873. Ο δυτικός κόσμος διερχόταν στη δεύτερη φάση της βιομηχανικής επανάστασης. Η υπερπαραγωγή νέων βιομηχανικών προϊόντων, η πτώση των τιμών τους και η συνακόλουθη ύφεση του 1882 – 1896 μείωσε την αποδοτικότητα στην ήδη εκβιομηχανισμένη Δύση. Αυτό προέτρεψε τους Ευρωπαίους κεφαλαιούχους να αυξήσουν ακόμη περισσότερο τις επενδύσεις τους στο εξωτερικό.

Πίνακας

ΒΡΕΤΑΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

(σε εκατομμύρια)

1862	144
1872	600
1882	875
1893	1.698

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το πρόγραμμα των κυβερνήσεων Τρικούπη ήταν σταθερά προσανατολισμένο στους κεφαλαιούχους της Διασποράς και απέβλεπε στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών, ώστε να εισρεύσουν τα κεφάλαια στον Ελλαδικό χώρο. Η εφαρμογή έμμεσης κι όχι άμεσης φορολογίας, η χαμηλή φορολογία κληρονομιών, η δασμολογική προστατευτική πολιτική (γαιοκτήμονες – τσιφλικάδες) κ.ο.κ. είναι ορισμένα μέτρα στήριξης και κυρίως προσέλκυσης των κεφαλαιούχων της διασποράς.

Σ. Τζόκας, *Ανάπτυξη κι Εκσυγχρονισμός*, σ. 36

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η άφιξη του Βενιζέλου στο πολιτικό προσκήνιο συνέπεσε με τη σταδιακή αλλαγή στη σχέση της μητρόπολης με τη διασπορά. [...] Η τάση αυτή ενισχύθηκε στη δεύτερη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα από την άνοδο των εθνικών και σοσιαλιστικών ρευμάτων στις χώρες, όπου ήταν εγκαταστημένος μεγάλος αριθμός Ελλήνων. [...] Η Οκτωβριανή επανάσταση σήμανε το τέλος της οικονομικής δύναμης των ελληνικών παροικιών στη Ν. Ρωσία. το 1919 ξέσπασε το αιγυπτιακό εθνικό κίνημα. Επιπλέον, ο Πρώτος παγκόσμιος Πόλεμος έπληξε όχι μόνο το εμπόριο στην ανατολική Μεσόγειο, όπου οι Έλληνες έπαιζαν σημαντικό ρόλο, αλλά και τις θαλάσσιες συγκοινωνίες και κατ' επέκταση τα ελληνικά εφοπλιστικά κεφάλαια στο Λονδίνο και αλλού. [...] Ενώ εξασθενίζε ο ρόλος των παροικιών σε σχέση με τις εξελίξεις στη μητρόπολη μεταβαλλόταν ταυτόχρονα και η στάση της διασποράς απέναντι στην Ελλάδα. Το νεοσύστατο ελληνικό κράτος παρείχε κάποια πολιτική και κρατική υποστήριξη στις παροικίες του εξωτερικού. Ασφαλώς, η επέκταση των ελλαδικών συνόρων στην περιοχή της εξωτερικό δεν εξασφαλίστηκε από τη φιλελεύθερη πολιτική του Βενιζέλου, αλλά από τη δυναμική εκ μέρους του υιοθέτηση της «Μεγάλης Ιδέας».

Κιτροέφ Αλ., *Ο Βενιζελισμός στην Αίγυπτο* στο «Ελευθέριος Βενιζέλος (κοινωνία – οικονομία – πολιτική στην εποχή του)», σσ.128 - 129.

Γ2. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και σε συνδυασμό με τα στοιχεία από τα κείμενα, που δίνονται, να παρουσιάσετε τα γεγονότα της περιόδου που ξεκινά μετά την απόπειρα δολοφονίας του Βενιζέλου (6 Ιουνίου 1933) και φτάνει έως την παλινόρθωση της βασιλείας στη χώρα.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Στις 6 Ιουνίου 1933 πραγματοποιήθηκε μια σοβαρή απόπειρα δολοφονίας εναντίον του Βενιζέλου. [...] Μετά τη δολοφονική απόπειρα κατά του Βενιζέλου, νέες αφορμές δόθηκαν για την όξυνση των πολιτικών παθών. Ο υπουργός στρατιωτικών Κονδύλης με απόφασή του κατήγγειλε την πρόσθετη δεκάμηνη υπηρεσία όλων όσων είχαν υπηρετήσει στο κίνημα της Εθνικής Άμυνας ανατρέποντας τη στρατιωτική επετηρίδα σε βάρος των δημοκρατικών αξιωματικών. Ταυτόχρονα η κυβέρνηση μετέθεσε 800 αξιωματικούς δημοκρατικών φρονημάτων σε ασήμαντες διοικήσεις, ενώ απέκτησε την πλειοψηφία στο Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο και αύξησε τον έλεγχο στην αστυνομία, τοποθετώντας αξιωματικούς της εμπιστοσύνης της στα πιο νευραλγικά πόστα. [...]

Ι. Β. Δασκαρόλης, «Στρατιωτικά κινήματα στην Ελλάδα του Μεσοπόλεμου (1922-1935)», *Ιστορικά Θέματα* 24, σ.74

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Αμέσως μετά την αποτυχία του κινήματος της 1^{ης} Μαρτίου 1935 τέθηκε με ένταση από τις εφημερίδες της συμπολίτευσης και τους ακραίους αντιβενιζελικούς το θέμα της εκκαθάρισης του στρατεύματος από τους κινήματιες αξιωματικούς, καθώς και αυτό της παραδειγματικής τιμωρίας τους [...] με αποτέλεσμα ο Τσαλδάρης να αναγκαστεί να λάβει σκληρά και αυταρχικά μέτρα για να αμβλύνει τις εντυπώσεις. Με μια σειρά από εξόφθαλμα παράνομες συντακτικές πράξεις κατήργησε τη Γερουσία, ανέστειλε τη μονιμότητα των δημόσιων υπαλλήλων και των δικαστικών, ενώ προκήρυξε εκλογές Εθνοσυνέλευσης για την αναθεώρηση του συντάγματος.

ό.π.,σ.86

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η πιο σημαντική συνέπεια του κινήματος της 1^{ης} Μαρτίου ήταν η επαναφορά του πολιτειακού ζητήματος στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας. Στις 29 Μαρτίου 1935 από το βήμα της Βουλής ο Ι. Μεταξάς έθεσε θέμα για προκήρυξη εκλογών με στόχο τη συγκρότηση Συντακτικής Συνέλευσης. [...] Ο Τσαλδάρης ουσιαστικά αναγκάστηκε να αποδεχθεί τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για το πολιτειακό, προκειμένου να καταφέρει να διατηρήσει αφενός την πρωτοβουλία κινήσεων έναντι του Μεταξά, αφετέρου την εσωτερική συνοχή του κόμματός του.

ό.π.,σ.88

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Πτώχευση 1893: Κατά το έτος 1893 η Ελλάδα βρέθηκε σε αδυναμία να εξυπηρετήσει τα τοκοχρεολύσια των εξωτερικών της δανείων και ζήτησε επαναδιαπραγμάτευση του δημόσιου χρέους της. Η «πτώχευση», όπως χαρακτηρίστηκε, δεν ήταν ασυνήθιστη επιλογή των φτωχότερων κρατών, στην Ελλάδα όμως της εποχής εκείνης είχε μεγάλο πολιτικό κόστος. Οι διαπραγματεύσεις με τις πιστώτριες χώρες συνεχίστηκαν μέχρι τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Η ήττα του ελληνικού στρατού και η υποχρέωση της Ελλάδας να καταβάλει υπέρογκες πολεμικές αποζημιώσεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία έθεσαν το ζήτημα σε νέες βάσεις. (σελ. 37)

β. Δικαίωμα καθολικής ψηφοφορίας: Το δικαίωμα αυτό κατοχυρωνόταν από το σύνταγμα του 1844 με ελάχιστους περιορισμούς και αφορούσε μόνο τους άνδρες. Η ρύθμιση αυτή αποτελούσε παγκόσμια πρωτοπορία και δημιουργούσε νέους όρους για την πολιτική και κομματική δράση, καθώς ανοίχτηκε ευρύ πεδίο για τη συμμετοχή πολιτών και κομμάτων στο δημόσιο βίο και διευκολύνθηκε η διεκδίκηση συμφερόντων. (σ. 72)

γ. Μακεδονική Επιτροπή: Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1877-1878) αναθέρμανε το όνειρο της ανάκτησης της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας. Η Ελλάδα επιχείρησε να ενισχύσει την υπεράσπιση των ελληνικών δικαιών με την υπόθαλψη επαναστατικών κινήματων στις επαρχίες αυτές. Τον Ιανουάριο του 1878 ιδρύθηκε στην Αθήνα η Μακεδονική Επιτροπή, με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία. Πάλι οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Νέας Πέλλας, και

άλλοι της Εύβοιας, ανταποκρίθηκαν στις προσπάθειες της Επιτροπής να συγκεντρώσει στρατιωτική δύναμη. (σ. 134)

ΘΕΜΑ Α2

1.δ – 2.β – 3.β – 4.γ – 5. γ

ΘΕΜΑ Β1

α. Όσον αφορά τη δομή του βενιζελικού κόμματος, αυτό ήταν σε μεγάλο βαθμό προσωποπαγές. Ο Βενιζέλος, με ισχυρή θέση στο κοινοβούλιο και μεγάλο κύρος, είχε τα πάντα υπό τον έλεγχό του, όπως και ο Τρικούπης. Οι σύνδεσμοι Φιλελευθέρων που είχαν ιδρυθεί δεν έπαιζαν κάποιον ιδιαίτερο ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του κόμματος και δε διέφεραν σημαντικά από τις τοπικές ομάδες φίλων που σχημάτιζαν τα παραδοσιακά κόμματα. (σ. 91)

β. Στο ελληνικό κράτος, στη θέση των παλιών κέντρων που παρήκμασαν, αναδείχθηκαν νέα. Το πιο σημαντικό απ' αυτά ήταν η Σύρος, η οποία στη διάρκεια της Επανάστασης δέχθηκε κύματα προσφύγων, κυρίως από τη Χίο. Η στρατηγική θέση του νησιού, στο κέντρο του Αιγαίου και πάνω ακριβώς στις διαδρομές που συνέδεαν τα Στενά και τη Μαύρη Θάλασσα με τους μεσογειακούς δρόμους του εμπορίου, συνέβαλε στη δημιουργία ισχυρότατου -όχι μόνο για τα ελληνικά μέτρα- ναυτιλιακού κέντρου. Στην ανάπτυξη αυτή σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η δυναμική παρουσία και δραστηριότητα των ελληνικών παροικιών στα κυριότερα εμπορικά κέντρα της περιοχής: στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στις εκβολές του Δούναβη, στην Κωνσταντινούπολη, στη Σμύρνη και αργότερα στην Αίγυπτο. (σ. 20 – 21)

γ. Οι ντόπιοι Συριανοί κατοικούσαν στην Άνω Σύρο, μακριά από την παραλία, στην οποία συγκεντρώθηκαν οι νεοφερμένοι. Σύντομα η αυξημένη προσέλευση προσφύγων προκάλεσε την επιφυλακτικότητα και, στη συνέχεια, τις αντιδράσεις των ντόπιων, κυρίως λόγω κτηματικών διαφορών. Τη διάσταση υποδαύλιζε επιπλέον η διαφορά δόγματος μεταξύ των καθολικών ντόπιων και των ορθόδοξων προσφύγων. (σ. 122)

ΘΕΜΑ Β2

α) Χαρακτηριστικό του ρωσικού κόμματος ήταν η άκρως συντηρητική στάση σε όλες τις επιλογές του. Το θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι' αυτό η θρησκεία. Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις. Η ξενοφοβία, όπως επίσης η άρνηση του διαφωτισμού και της δυτικής παιδείας αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του. Προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα, απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων. (σ.66)

β) Το γαλλικό κόμμα υποστήριζε την πολιτική διεύρυνσης των εδαφικών ορίων του κράτους, εκφράζοντας κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα των ατάκτων, οι οποίοι μπορούσαν να κερδίσουν τη ζωή τους μόνο από τον πόλεμο. Ασφαλώς, μέλημα των προσφύγων από αλύτρωτες περιοχές ήταν η απελευθέρωση της ιδιαίτερης πατρίδας τους. Εξαιτίας αυτής της πολιτικής ονομάστηκε και «εθνικό κόμμα». (σ. 66)

ΟΜΑΔΑ Β**Γ1.**

α. Οι πρώτες δειλές ενδείξεις συνεργασίας του ελληνικού κράτους με τους Έλληνες ομογενείς εμφανίστηκαν στη δεκαετία του 1870. Η εξέλιξη αυτή είναι πιθανό να οφειλόταν στη **χρηματιστική κρίση του 1871 - 1873**, που μείωσε τις αποδόσεις των ευρωπαϊκών κεφαλαίων και προκάλεσε τη μεταφορά τους προς τα ανατολικά, σε αναζήτηση επικερδών τοποθετήσεων. Η **«μεγάλη επενδυτική δραστηριότητα» των δυτικών, όπως σημειώνει ο Δερτιλής στο κείμενο Α, αρχίζει κατά την περίοδο αυτή. Στο ίδιο κείμενο παρουσιάζονται στοιχεία που επεξηγούν αυτή την οικονομική επιλογή του δυτικού κεφαλαίου. Ειδικότερα, η υπερπαραγωγή καταναλωτικών αγαθών, καθώς η Ευρώπη διήγε τη δεύτερη φάση της βιομηχανικής επανάστασης, επέφερε πτώση των τιμών τους και αν αυτή η εξέλιξη συνδυαστεί με την ύφεση του 1882 - 1896, καθίσταται σαφές ότι τα κέρδη των Ευρωπαίων κεφαλαιούχων περιορίστηκαν. Επομένως, επιδιώκοντας να αντισταθμίσουν τις απώλειες τους, επέλεξαν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στο εξωτερικό. Την τάση αυτή του ευρωπαϊκού κεφαλαίου τεκμηριώνουν τα στοιχεία του πίνακα που παρουσιάζει τη διακύμανση των βρετανικών επενδυτικών κεφαλαίων στο εξωτερικό.** Η μελέτη των αριθμητικών δεδομένων καταδεικνύει πώς από το 1872, όταν οι επιπτώσεις της κρίσης αρχίζουν να αδειάζουν το βαλάντιο των καπιταλιστών, το ποσό των επενδύσεων στο εξωτερικό παίρνει την ανιούσα. Σε μια δεκαετία από το 1862 ως το 1872 οι Βρετανοί εξάγουν περίπου 480 εκ. υπό μορφή επενδύσεων και το ποσό αυξάνεται κατά 275 εκ. ως το 1882, ενώ εκτοξεύεται στην επόμενη δεκαετία (μέχρι το 1893), κατά την οποία επενδύονται στο εξωτερικό 823 εκ. επιπλέον. Η μετακίνηση αυτή πίεσε οικονομικά τους πλούσιους Έλληνες της διασποράς, οι οποίοι αναζήτησαν με τη σειρά τους νέα πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας, ανακαλύπτοντας έτσι και την Ελλάδα.

Στη συγκεκριμένη συγκυρία η επιλογή της Ελλάδας, ως περιοχής με επενδυτικές προοπτικές, από τους Έλληνες της διασποράς ευνοείται και από την πολιτική του νέου τότε πολιτικού Χ. Τρικούπη, που θα κυβερνήσει για αρκετά χρόνια τη χώρα. Η εκσυγχρονιστική πολιτική του στόχευε στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών, προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι ομογενείς, για να επενδύσουν στη χώρα. Για τον λόγο αυτό πήρε μέτρα που έδωσαν κίνητρα στους πλούσιους Έλληνες της αλλοδαπής, όπως την εφαρμογή της έμμεσης κι όχι άμεσης φορολογίας, που πλήττει το ίδιο όλες τις κοινωνικές τάξεις, γεγονός άδικο για τους μη έχοντες, αλλά ευνοϊκό για τους έχοντες. Επίσης, διατήρησε χαμηλή τη φορολογία στις κληρονομίες και αύξησε τους δασμούς προς όφελος των μεγάλων γαιοκτημόνων.

Όλοι αυτοί, λοιπόν, οι παράγοντες διαφοροποίησαν τη στάση των Ελλήνων της διασποράς απέναντι στο ελληνικό βασίλειο, οι οποίοι έπαψαν πια να το βλέπουν σαν έναν φτωχό κι ανεπρόκοπο συγγενή, αλλά ως πεδίο επενδυτικών δραστηριοτήτων.

β. Σταθερότερη ήταν η συμπεριφορά των ομογενών κεφαλαιούχων στις αρχές του 20ού αιώνα, μετά το κίνημα των Νεοτούρκων, τους Βαλκανικούς πολέμους και τις ανακατατάξεις που έφερε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, ο οποίος έπληξε όχι μόνο το εμπόριο στην ανατολική Μεσόγειο, όπου οι Έλληνες έπαιζαν σημαντικό ρόλο, αλλά και τις θαλάσσιες συγκοινωνίες και κατ' επέκταση τα ελληνικά εφοπλιστικά κεφάλαια στο Λονδίνο και αλλού. Η έξαρση των εθνικισμών, τα πλήγματα στις οικονομικές δραστηριότητες των ξένων, οι πολιτικές εξελίξεις στη Ρωσία, το τέλος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η δημιουργία της Κεμαλικής Τουρκίας διέκοψαν με τον πλέον

απόλυτο τρόπο τις παραδοσιακές δραστηριότητες των Ελλήνων κεφαλαιούχων στην Ανατολική Μεσόγειο. Αρκετοί από αυτούς προτίμησαν τότε τη μεταφορά των επιχειρηματικών, βιομηχανικών, εμπορικών ή χρηματιστηριακών δραστηριοτήτων τους στο ελληνικό κράτος. Στο μεταξύ όμως, το ίδιο αυτό κράτος είχε αλλάξει μορφή και οι δυνατότητες του είχαν διαφοροποιηθεί.

Στην περίοδο 1910-1922, κατά την οποία η Ελλάδα βρισκόταν σε συνεχή πολεμική ετοιμότητα εμφανίστηκε μια νέα πολιτική αντίληψη, που εκφράστηκε με τον Ελευθέριο Βενιζέλο και ονομάστηκε συνοπτικά "βενιζελισμός". Ο βενιζελισμός θεωρούσε το ελληνικό κράτος ως μοχλό έκφρασης και ανάπτυξης του ελληνισμού. Το ελληνικό κράτος δηλαδή έπρεπε να επιδιώξει την ενσωμάτωση του εκτός συνόρων ελληνισμού και, με ενιαία εθνική και κρατική υπόσταση, να διεκδικήσει τη θέση του στον τότε σύγχρονο κόσμο.

Ο Βενιζέλος δεν ήταν μόνος στη διαδικασία διαμόρφωσης και υλοποίησης των νέων επιλογών. **Η άφιξη του συνέπεσε με τη διαφοροποίηση της στάσης των Ελλήνων της διασποράς απέναντι στην Ελλάδα.** Συσπείρωσε γύρω του μια δραστήρια αστική τάξη που εξακολουθούσε ακόμα να πλουτίζει σε όλη τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου και που φιλοδοξούσε να κυριαρχήσει και πολιτικά στο χώρο όπου άπλωνε τις οικονομικές της δραστηριότητες. Κατά την περίοδο αυτή, υπήρχε ακόμα ισχυρή ελληνική οικονομική παρουσία στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στη λεκάνη του Δούναβη και το εσωτερικό της Ρουμανίας, στον Πόντο και τα μικρασιατικά παράλια, στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη, την Αίγυπτο, το Σουδάν, την Αλεξάνδρεια. Όλος αυτός ο πλούτος μπορούσε να διασφαλιστεί μόνο μέσα από τη δημιουργία ενός ισχυρού εθνικού κέντρου, μιας περιφερειακής δύναμης ικανής να παρεμβαίνει και να προστατεύει τα συμφέροντα των πολιτών της.

Επρόκειτο για ένα αίτημα αρκετά σημαντικό **το οποίο καθίσταται περισσότερο κρίσιμο**, σε μια εποχή κατά την οποία πολλά εθνικιστικά κινήματα και σοσιαλιστικά ρεύματα έκαναν αισθητή την παρουσία τους στις περιοχές όπου ήταν εγκαταστημένος μεγάλος αριθμός Ελλήνων. Άρχισαν, λοιπόν, να εγκαταλείπουν οι Έλληνες τις παραδουνάβιες περιοχές και ειδικότερα τη Ρουμανία. Επίσης, η Επανάσταση του 1917 στη Ρωσία σήμανε και το τέλος της οικονομικής ισχύος των ελληνικών παροικιών στα νότια τμήματα της χώρας. Ενώ το 1919 ξεσπά και το αιγυπτιακό εθνικό κίνημα. Επομένως, όταν οι παροικίες εξασθενούν, η Ελλάδα έστω και στοιχειωδώς προοδεύει και είναι σε θέση να παρέχει κάποια πολιτική και κρατική υποστήριξη σε αυτές. **Το γεγονός αυτό, σε συνάρτηση με τα προηγούμενα, είναι που διαφοροποίησε τη στάση των Ελλήνων της διασποράς απέναντι στη χώρα.**

Για τους λόγους αυτούς η Μεγάλη Ιδέα και οι προϋποθέσεις της -ο εκσυγχρονισμός του κράτους- αποτέλεσαν ισχυρά ιδεολογικά, πολιτικά και οικονομικά ερείσματα για τη διεκδίκηση της Μεγάλης Ελλάδας με πιθανότητες επιτυχίας. **Αυτή είναι, σύμφωνα με το τρίτο κείμενο, η υιοθέτηση δηλαδή της «Μεγάλης Ιδέας» κι όχι η φιλελεύθερη πολιτική του Έλληνα πρωθυπουργού, και η βασική αιτία για την οποία οι Έλληνες της διασποράς υποστήριξαν τον Βενιζέλο.** Και αυτό γιατί η επέκταση των ελλαδικών συνόρων στην Αν. Μεσόγειο συνέφερε τις ελληνικές παροικίες της περιοχής, ιδιαίτερα αυτές της Αιγύπτου. (σσ.39, 40, 48)

Γ2. Τρεις μήνες μετά το κίνημα του Πλαστήρα, στις **6 Ιουνίου 1933**, έγινε **σοβαρή, όπως σχολιάζεται στο κείμενο Α**, απόπειρα δολοφονίας του Βενιζέλου. Το γεγονός αυτό **έδωσε αφορμές για αναθέρμανση των πολιτικών παθών**, όξυνε τα πνεύματα και ο φανατισμός και στα δύο στρατόπεδα έφτασε στο αποκορύφωμα με την αποστράτευση βενιζελικών αξιωματικών. Αυτό προκάλεσε ανασφάλεια στους βενιζελικούς, πολιτικούς και στρατιωτικούς. **Το κείμενο Α παρέχει πληροφορίες που δικαιολογούν την ανησυχία των βενιζελικών στρατιωτικών.** Ειδικότερα, ο Κονδύλης ως υπουργός στρατιωτικών της κυβέρνησης Τσαλδάρη κατάργησε το προνόμιο της πρόσθετης δεκάμηνης υπηρεσίας που είχε αναγνωριστεί στους αξιωματικούς οι οποίοι είχαν πάρει μέρος στο κίνημα της Εθνική Άμυνας και ήταν προσκείμενοι στον Βενιζέλο, με αποτέλεσμα να ανατραπεί σε βάρος τους η στρατιωτική επετηρίδα. **Ακόμη, η κυβέρνηση υποβαθμίζει διοικητικά 800 δημοκρατικούς αξιωματικούς, αποκτά τον έλεγχο του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου και ελέγχει την αστυνομία τοποθετώντας έμπιστους της αξιωματικούς σε καίριας σημασίας διοικητικές θέσεις. Από την άλλη**, οι αντιβενιζελικοί αξιωματικοί, όσο ενίσχυαν τις θέσεις τους, τόσο ασκούσαν πίεση στον Τσαλδάρη να διακόψει τις συνεννοήσεις με τους Φιλελευθέρους.

Οι έντονες αντιθέσεις ανάμεσα στα δύο κόμματα οδήγησαν και τα δύο στο φόβο ότι το καθένα αποσκοπεί στην διάλυση του άλλου. Αυτήν την περίοδο σχηματίστηκαν συνωμοτικοί κύκλοι αξιωματικών διαφόρων αποχρώσεων, οι οποίοι λειτουργούσαν ως ομάδες πίεσης στα θεσμικά όργανα και περίμεναν να βρουν την ευκαιρία για επέμβαση.

Ο Βενιζέλος προχώρησε την **1^η Μαρτίου** του 1935 σε αποτυχημένο στρατιωτικό κίνημα, αποσκοπώντας και πάλι στην κάθαρση του στρατού και της αστυνομίας από τους βασιλικούς. Ακριβώς αυτό το αποτυχημένο κίνημα έδωσε λαβή στην κυβέρνηση, υπό την πίεση αξιωματικών της άλλης πλευράς, να σκληρύνει τη στάση της. **Μάλιστα, ο τύπος της συμπολίτευσης έθετε μετ' επιτάσεως το θέμα της εκκαθάρισης του στρατού από τους αξιωματικούς που μετείχαν στο κίνημα και της παραδειγματικής τιμωρίας τους.** Ενώπιον αυτής της κατάστασης ο μετριοπαθής πρωθυπουργός Τσαλδάρης αναγκάστηκε να πάρει αντιδημοκρατικά μέτρα, προκειμένου να **αμβλύνει τις εντυπώσεις.** Συγκεκριμένα, διέλυσε το Κοινοβούλιο, κατάργησε τη Γερουσία, παραβιάζοντας το σύνταγμα, **ανέστειλε τη μονιμότητα των δημόσιων υπαλλήλων και των δικαστικών** και προκήρυξε εκλογές για αναθεωρητική Εθνοσυνέλευση. **Ωστόσο, σύμφωνα με το κείμενο Γ, η σημαντικότερη συνέπεια του κινήματος της 1^{ης} Μαρτίου είναι το γεγονός πως επανήλθε στην ατζέντα της επικαιρότητας το πολιτειακό ζήτημα.** Ήδη, ο Ι. Μεταξάς σε παρέμβασή του στη βουλή στις 29 Μαρτίου 1935 έκανε λόγο για προκήρυξη εκλογών από τις οποίες θα προέκυπτε συντακτική Συνέλευση. Έτσι ο πρωθυπουργός Τσαλδάρης αναγκάστηκε να αποδεχτεί τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για το πολιτειακό, με σκοπό αφενός να διατηρήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων έναντι του Μεταξά και αφετέρου τη συνοχή του κόμματός του.

Οι Φιλελεύθεροι απείχαν από τις εκλογές της 9ης Ιουνίου 1935. Στις 10 Οκτωβρίου 1935 ο Κονδύλης επιχείρησε στρατιωτικό κίνημα, με στόχο την παλινόρθωση της βασιλείας. Το δημοψήφισμα που έγινε στις 3 Νοεμβρίου 1935 έδωσε τέλος στην αβασίλευτη δημοκρατία με ποσοστό 97,6 % προΐόν πρωτόγνωρης νοθείας και τρομοκρατίας. (σσ. 107 – 108)

[Με έντονη γραμματοσειρά παρατίθενται οι πληροφορίες των παραθεμάτων].